

УДК 635.657.632.527.112

Використання адаптивного потенціалу світового генофонду нуту (*Cicer arietinum* L.) для покращення урожайності нових сортів

Січкач В. І., Лаврова Г. Д.

Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення, Овідіопольська дорога, 3, м. Одеса, 65036, Україна, e-mail: bobovi.sgi@ukr.net

Мета. На основі власних досліджень і результатів випробування великого об'єму колекційних зразків нуту різними науково-дослідними установами світу виявити джерела та донори таких господарсько цінних показників як покращені елементи насінневої продуктивності, крупнонасінність, багатоплідність, підвищений вміст білка в насінні. Особлива увага приділялась добору вихідного матеріалу для селекції, стійкого проти збудників хвороб, особливо фузаріозу та аскохітозу. **Методи.** Польовий, лабораторний, біометричний, фенологічні спостереження, міжсортowa гібридизація, статистичний аналіз. **Результати.** Наведена характеристика найбільших генетичних банків світу, показана ефективність використання екзотичного генетичного матеріалу нуту для селекції високоадаптивних сортів для умов степової зони України. Ідентифіковані окремі генотипи, у яких поліпшено декілька цінних господарських показників. Виявлено, що зразки нуту типу *desi*

мають вищий рівень посухостійкості та толерантності до хвороб в порівнянні зі зразками типу *kabuli*. Виділені джерела посухостійкості нуту, які можуть бути залучені до селекційних програм для створення конкурентоспроможних сортів цієї культури. **Висновки.** В результаті багаторічного вивчення колекційних зразків нуту виділили джерела підвищеної насінневої продуктивності, крупнонасінності, високого вмісту білка, толерантності проти збудників хвороб, покращених технологічних якостей насіння. Сформована робоча колекція, форми якої рекомендовано залучати до селекційного процесу в науково-дослідних установах нашої країни. У результаті інтенсивного вивчення та використання у гібридизації місцевого та екзотичного колекційного матеріалу нами створено 13 сортів нуту, які внесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Серед них 'Тріумф', 'Буджак', 'Одисей', 'Скарб', Достаток виділяються крупним насінням, а 'Степовий велет' і 'Ярина' – толерантністю проти хвороб.

Ключові слова: нут; елементи продуктивності; стійкість до біотичних та абіотичних факторів; генетичний банк; джерела та донори цінних ознак.

Vyacheslav Sichkar

<https://orcid.org/0000-0003-0581-5068>

Halyna Lavrova

<https://orcid.org/0000-0002-3086-6572>

УДК 631.53:542.06

Лабораторний контроль якості насінневого матеріалу – основа майбутнього урожаю

Стефківська Ю. Л., Стефківський В. М., Семисал А. В.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна

Мета. Головним завданням контролю якості насінневого матеріалу є не тільки розмноження сортового насіння, а й збереження його високих сортових і посівних якостей В сучасних умовах розвитку аграрної сфери економіки високоякісний насінневий матеріал відіграє одну з головних ролей в формуванні необхідного об'єму якісного

урожаю нашої країни. В технологічному процесі від висіву до збору та реалізації урожаю певну важливу роль відіграє контроль насінневого матеріалу, в першу чергу посівного, через відбір проб, проведення досліджень (експертизи), випробувань на відповідність сорту, і в кінцевому результаті – визначення якості насіння тих чи інших зернових, зернобобових сільськогосподарських культур, тощо. Від того наскільки правильно, з додержанням вимог та рекомендацій буде проведено відбір насінневого матеріалу залежить об'єктивність проведення його досліджень (експертизи) та випробувань. Правильний, науково-обґрунтований, аналітичний підхід при відборі проб насіння, проведення досліджень

Yulia Stefkivska

<https://orcid.org/0000-0002-5488-6228>

Viktor Stefkivsky

<https://orcid.org/0000-0002-5737-915X>

Anna Semysal

<https://orcid.org/0000-0002-5918-4233>